

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
Кара-Чыраанская средняя общеобразовательная школа
муниципального района Сут-Хольский кожуун РТ»

Рассмотрено

Руководитель ШМО

Ховалыг А.С. /Ховалыг А.С./

Проткол №1

от «31»августа 2024г.

СОГЛАСОВАНО

зам.директора по УВР

Кара-оол Р.Ю. Кара-оол Р.Ю.

Протокол №1

от «31» августа 2024 г.

УТВЕРЖДЕНО

директором школы

Тондар О.Б. /Тондар О.Б./

Приказ № 100

от «31» августа 2024 г.

Рабочая программа

учебного предмета

«Литературное чтение» (по родному) для 3 класса

начального общего образования

на 2024–2025 учебный год

учителя начальных классов

Монгуш К.К..

Кара-Чыраа, 2024.

Тайылбыр бижик

3-ку класска литературлуг номчулга ооредиринин ук программазын дараазында ундезин документиленге даянып кылган:

1. 2009 чылдың июнь 10-да унген Федералдыг курунениң ооредилге стандарттары дужаал №373.
2. Тыва Республиканын эртем болгаш ооредилге яамызынын бадылааны регионалдыг базистиг ооредилге планы № 953/д-1, 13.10.2011 ч
3. 2-4 класстарга «Торээн чугаа» деп эртемнин чижек программазынга дууштур тургускан.
4. Тыва Республиканын ооредилге болгаш эртем яамызынын бадылааны езугаар ооредилге ному «Литературлуг номчулга».Автору Л.С.Кара-оол 2012ч.

Тыва уругларны шын, кижизиг, эртем-билиглиг кижилер кылдыр ооредири – амгы уенин школаларыны эн-не кол сорулгаларынын бирээзи. Ужук-бижик номчуп билип эгелээринин эн-не кол дозу- эге класстар. 7-10 харлыынга чедир уругнун чугаа-домаанын ангы-ангы хевирлеринин (бижимел чугаа, номчулга, дыннап билири) сайзыраарынга таарымчалыг уези. Ынчангаш тыва литературлуг номчулга эге школага чугула эртемнернин бирээзи.

«Литературлуг номчулга» деп эртемнин ниити характеристиказы.

Эге школага «Литературлуг номчулга» деп эртем оореникчини чогаалга чангыс аай болгаш узуктелиишкин чок ооредиринин бир кезээ болур.

Эге класс оореникчилеринин ук эртемни ооренип тура, амыдыралчы дуржулгазы байлак эвес болганындан чечен чогаалды состун уран чуулу деп шингээдип алыры онзагай.

Баштайгы уе-чадада уругларнын тчедиишкинниг ооренир болгаш сайзыраарынын кол байдалын чедип алыры-биле номчуттунар чанчылын хевирлээрин чугула. Оон ужун номчулгага сундулуг уругну белеткээринин элээн каш угланыышкыннары бар: тыва чечен чогаалдын созуглелдерин номчуур чанчылдарын хевирлээр болгаш сайзырадыры; чогаалдын утказын шингээдип алыры-биле практиктиг билиин сайзырадыры; Чечен чогаалдын эн бодуун билиглери-биле уругларны чепсеглээри; долгандыр турар хурээлел, мозу-шынар база эстетиктиг унелелдер дугайында билиин хевирлээри.

«Литературлуг номчулга » кичээлдеринин, оске эртемнерге бодаарга, бир тускай чуулу-кичээл бурузунге чогаалдын жанр болгаш утказындан хаммарылга чок оореникчилернин дыл-домаа база ниити кижизидилгезинче кичээнгейни угландыраы; созугле бурузун уругнун аас болгаш бижимел чугаазын сайзырадырындан ангыда, мозу-будуш талазы-биле шынарларын хевирлээр сорулгалыг ажыглаар. Ук эртемни ооренип тура, эртемнер болгаш культуралар

аразында харылзааны тургузар, ынчангаш орус база оске чоннарнын аас чогаалы, чечен чогаалы, хурээлел, уран чурулга, куш-ажыл кичээлдери-биле холбаары кордунуп турар.

Эге школага «Литературлуг номчулга» деп эртемни ооредиринин **кол сорулгазы**-торээн дылынга медреселдиг, шын база аянныг номчуп билир кылдыр чанчыктырарда, тыва дылда бижиттинген ооредилге, эртем нептергей база чечен чогаал созуглелдерини утказын шингээдип, угаап бодаар чанчылдарын оттуруп сайзыратпышаан, бот номчулга дуржулгазынга даянып, номчукчу болур бурун эргезин хевирлээр.

Ук сорулганы боттандыраары-биле дараазында айтырыгларны шиитпирлээр:

-торээн дылынга чугаа ажыл, чорудулгазынын бугу хевирлерин (дыннаары, номчууру, чугаалары, бижири) сайзыратпышаан, оске кижилер-биле харылзаа тудуп билир кылдыр чанчыктырар;

-тыва чечен состу эстетиктиг шингээдип алырынга белеткеп, торээн дылынга номчуттунар сонuurгалын оттуруп сайзырадыр;

-тыва чечен чогаалдын созуглелдери-биле ажылдап билир кылдыр чепсеглээр сорулгалыг эге практиктиг билиглерни бээр;

-чангыс ола темага бижиттинген тыва болгаш оске чоннарнын чогаалдарын деннеп, домей болгаш ылгалдыг чуулдерин тодарадып билир кылдыр чанчыктырар;

-уругларнын номчаан чогаалдарынга даянып, оларнын мозу-будужун хевирлеп тура, эки-багай, буянныг-бак деп чуулдер дугайында билиглерин сайзырадыр, торээн чону база оске аймак кижилер чурттап турар чурту дээш чоргааралын оттуруп, тыва болгаш Россиянын чоннарынын культура база чечен чогаалын хундулеп билир кылдыр кижизитпишаан, оореникчинин мозу, эстетиктиг дуржулгазын байыдар.

«Литературлуг номчулга» деп эртемни ооредиринин кол угланыышкыннары

«Литературлуг номчулга» деп эртемни эге школанын 2-4 класстарынга ооредирин барымдаалаан ийи кол угланыышкын бар:

1. Чугаа болгаш номчулга ажыл-чорудулгазынын хевирлери;
2. уругларнын номчукчу ажыл чорудулгазы.

1.Чугаа болгаш номчулга ажыл чорудулгазынын хевирлери

Чугаа болгаш номчулга ажыл-чорудулгазынын хевирлери деп кезээнде тыва дыл болгаш торээн чугаа кичээлдеринге ажыглаттынып турар хевирлеринин ооредилгеге кол ужур-утказын илереткен:

Дыннаары (аудирование). Чечен чогаалдын янзы-буру жанрларын дыннап тургаш, шингээдири. Дыннаан чогаалынын кол утказын билири, кол болуушкуннарны айтып билири, болуушкуннун сайзырап келгенин дес-дараалаштырары; чогаалдын кол утказы; дыннаан дыннаани чогаалында логиктиг харылзааларны тургузары, дыннаан чогаалынга хамаарыштыр сеткил-сагыш хайныышкынныг бодалды илередири.

Номчууру. Хемчээл болгаш жанрынын аайы-биле таарымчалыг чогаалдарны медреселдиг номчууру. Номчулганын сорулгазын угаап билири. **Номчуурунун аргазы:** будун состеп номчуур. **Шын номчууру:** чогаал номчулгазынын негелделерин сагывышаан, танывазы созуглелди чазыг чок номчууру. **Номчуурунун дургени:** созуглелдин утказын медреселдиг, илдик чок номчуур темпини уругга тургузары. Номчуурунун дургенин чоорту улгаттырары. Сорулгазын барымдаалап, номчуурунун хевирин шилири: ыткыр азы иштинде номчууру. **Аянныг номчулга:** созуглелдин утказынга дууштур орфоэпиянын болгаш интонациянын негелделерин сагып, аянныг номчууру. Эге школага аянныг номчулгага алган билиглери кол ниити болгаш ортумак долу школаларга чечен чогаалды чедишкынниг шингээдип алырынга улуг ужур-дузалаг.

«**Чугаалаары**» болгаш «**бижири**» деп кезектер аас болгаш бижимел чугаазын сайзырадырынга дузалаар.

Чугаалаары (аас чугаанын культуразы). Монолог-аас-биле чугаа илередиринин хевирин. Чугаанын хевирлери: тоожуушкун, тодарадып чугаалаары, угаап бодаары. Монологта чугаанын уран чечен аргаларын ажыглаары (синоним, антонимнер, деннелне, эпитет). Улуг эвес монолог чугааны тургузары: чогаал дугайында бодунун бодалы (маадырлары, болуушкуннар); план аайы-биле созуглелди аас-биле чугаалаары; угаап бодаан болгаш тодараткан элементилерни ажыглап, тожаан аянныг аас-биле чогаадыг тургузары. Орус болгаш торээн чогаалында маадырларны деннээри (портреди, ажил-херектери).

Шулук чогаалынын уран номчулгазы (шээжи-биле номчулга).

Диалог чугаа, оон онзагайлары. Чугаалажып турар кижинин чугаазын дыннап база унелеп билири. Оске бодалды узе кирбейн дыннааш, бузуренчиг болгаш барымдаалыг харыыны бээри. Оске культуранын толээлекчизи-биле чугаалажып тургаш, чугаа этикединин домей болгаш ылгалдыг чуулдерин сагып, чугаалажып билири. Чогаалды сайгарып турда, диалогка киржири. Дыннаан (номчаан) чуулунге бодунун хамаарылгазын илередири: бодалын созуглелди ажыглап тургаш, бадыткаары. Айтырыг салып билири, номчаан чуулунун утказынга хамаарыштыр айтырыгларга харыылап билири. Созуглелди кезектерге чарып, план тургузары. Созуглелди эдерти чугаалаары: кыска, долу, шилилгелиг.

Бижири (бжимел чугаанын культуразы). Бжимел чугаанын негелделери. Бжимел чугаанын утказынын айыткан темага дуушкээ. Чогаалга хамаарыштыр берген айтырыглар аайы-биле кыска бжимел чугаа тургузары. Чоорту эдертиглер, кыска чогаадыглар (хостуг, тема аайы-биле, чурук-биле; тоожуушкун, тодарадып билири, угаап бодаар) бижири.

Ооредилге болгаш эртем-нептергей созуглелдер-биле ажыл. Ооредилге болгаш эртем-нептергей созуглелдер дугайында ниити билиг. Торээн дылынга ооредилге болгаш эртем-нептергей созуглелдерни шингээдип алыры. Ооредилге болгаш эртем-нептергей созуглелдерни ниити (информация) алырынын ундезини деп билип алыры. Ооредилге болгаш эртем-нептергей созуглелдернин кол утказын, дылынын уран-чечен аргаларын илередири. Созуглелди уткалыг кезектерге чарып, кезек бурузунун темазын тодараткаш, ат бээри. Созуглелде кол состерни ангылаары, созуглелди катап тургузар адылдын планын тургузары. Тыва далдын состери, сос каттыжыышкынныры болгаш домактарнын орус дылче очулдуруп билири.

Чечен чогаалдын созуглелдери-биле ажыл.

Чечен чогаалдын созуглелин оске хевирлеринден ылгап билири. Созуглелдин ады-биле дугжуп турарын тодарадып билири. Аянныг номчурунун бугу аргаларын ажыглап, чечен чогаалдын созуглелинин утказын эдerti чугаалаары (допчу, кыска, шилилгелиг). Чечен чогаалдын созуглелинин жанрын, кол утказын, сюжедин, композициязынын элементилерин тодарадыры. Созуглелди уткалыг кезектерге чарып, темазын тодараткаш, кол состери болгаш омур-хевирлерин тодарадыры. Созуглелдин планын ат домактары, айтырыг домактары азы тодаргай хевирлиг тургускаш, кезек бурузунге ат берип билири. Маадырларнын характеристиказын кылган ажыл-херектеринге, оске маадырларнын чугаазы азы авторнун характеристиказынга даяннып, тургузуп билири, оларнын мозу-будуш талазы-биле шынарларын тодарадып билири. Маадырларнын кылган херектеринин чылдагааннарын унелеп билири болгаш бодунун хамаарылгазын илередири. Персонажтын характеристиказын тургузарда, портрет, интерьернин ужур-утказы. Маадырларнын ажыл-херектерин чугаалап турар чуулдури-биле деннээри. Персонажтын чугаазы база авторнун созу. Созуглелде уран-чечен аргаларны тодарадып билири (уран омур-хевир, эпитет, денгелге, метафора, гипербола), оларнын кандыг сорулгалыг ажыглаттынганын тодарадыры. Бойдус чурумалы, оон чечен чугаанын созуглелин орус чогаалдын созуглели-биле деннеп, оларнын домей база ылгалдыг чуулдерин, дылынын уран аргаларын деннээри. Созуглелге таарыштыр чураан чуруктарга чугаа тургузары.

Чечен чогаалдын билиглери. Чечен чогаалдын улeгерлерин номчуп, сайгарып турда, таваржы берген литературлуг билиглерни оореникчилерге тайылбырлаары.

Проза болгаш шулук чогаалы, оларны ылгап билири. Башкынын удуртулгазы-биле созуглелден дараазында литературлуг билиглерни тып билири: уран овор-хевир, жанр (аас чогаалдын биче хевирлери, улустун тоолу, авторлуг тоол, басня, чечен чугаа, тоожу, шулук). Сюжет, тема, чогаалдын тургузуу (композиция), кол утказы, кол бодалы, маадыр (персонаж), портрет, бойдус чурумалы, интерьер, синоним, антонимнер, эпитет, деннелге, гипербола, диригжидилге, ритм, рифма, очулга.

Оореникчилернин ажил-чорудулгазынын хевирлери.

Аянын номчулга. Роль аайы-биле номчулга. Калбак чогаалдын узундузун ойнап коргузери. Номчаан чогаалыга даяннып, бодунун созуглелин тургузары. Сос-биле чурулга. Эдертиг. Кыска чогаадыг. Тыва дылдан орус дылче, орус дылдан тыва дылче сосстер, сос каттыжышкыннары база домактарны очулдуары. Тыва-орус чоннарнын аас-чогаалында домей тывызыктар, улегер-домактра, чечен сосстернин чижектерин тывары. Бодунун тоолдары, улегер домактарын чогаадып тургузары. Тыва-орус чогаалдарны деннеп, оларда домей болгаш ылгалдыг чуулдерни тодарадыры.

Библиографтыг культура.

Сумелээн данзыдан херек номун шилип алыры. Номнун авторун, каасталгазын кылган чурукчунун айтып, допчузу база номнун утказынын дугайында кыска тайылбырын (аннотация) тып билири. Номда чуруктарны чогаалдын тодаргай эпизоду-биле холбап билири.

«Литературлуг номчулга» деп эртемге сайгарар созуглелдернин кол темалары.

«Литературлуг номчулга» номун тургузуп тургаш, темаларны берип кааны езугаар ооредири албан эвес, авторлар боттарынын сумелерин кирип, оскертип болур.

Тыва улустун аас чогаалы. Орус база оске чоннарнын аас чогаалы. Тоолдар (дириг амытаннар дугайында, хуулгаазын, анаа тоолдар, дискинчек). Тоолчургу болгаш тоогу чугаалар. Аас чогаалынын биче жанрлары: тывызыктар, дурген-чугаалар, узун тыныш, когудуглер, улегер домактар, улустун ырлары, оюн удээн чугаалар дээш оон-даа оске.

Авторлуг тоолдар.

Темалыг болуктер: Тыва дылым. Ооренип оорен. Чылдын уелери. Кижиг-бойдустун толуг. Бистин бичии оннуктеривис. Тоогу билбес-тоорээр, торел билбес-турээр. Кайгамчыктыг чашкы уем. Ажилга ынактын алдары бедик. Тыва-кайгамчыктыг оран. Тыва чоннун чаагай чанчылдары болгаш ужурлары. Байырланчыг байырлалдар.

2.Уругларнын номчукчу ажил-чорудулгазы. «Уругларнын номчукчу ажил-чорудулгазы» деп кезээнге оореникчилернин номчуур чогаалдарынын шилилге принциптерин боттандыраар. Оларнын иштинде кол принцип- сонуургал, дыл, тема база кодурген айтырыгларнын аайы-

биле билдингир болуру. Эге школанын оореникчилеринин номчуур ужурлуг чогаалдарын тодарадып тура, жанр аайы-биле чуул-буру болгаш кижизидикчи ужур-уткалыг болурун сагаан. Номчуур ужурлуг чогаалдарны тодарадып тура, тыва болгаш оске чоннарнын аас чогаалынын улегерлерин, тыва база орус уруглар чогаалынын фондузун тургузуп турар чогаалдарны кириген.

Эге школанын доозукчунун билиинге негелделер

Эге ниити ооредилге черинин доозукчузу «Литературлуг номчулга» деп эртемни ооренген туннелинде:

-бодунун моон сонгаар сайзыраарыга база оске эртемнерни чедиишкинниг шингээдип алырынга номчулганын ужур-дузазын медресе билген турар болгаш узуктел чок номчулга долгандыр турар хурээлелди, делегейни база бодун билип алырынга чугула арга деп чуулду шингээдип алган турар ужурлуг;

-чечен чогаалды буруну-биле унелеп хулээвишаан, номчаан чуулунге хамаарыштыр сеткил-сагыш хайныышкынныг харыыны берип, бодунун бодалын илередип, чугаалажып турар кижизинин бодалын хундулеп билир кылдыр ооренген турар;

Россиянын оске чоннарынын тоогулуг байлаа база бугу кижиге торелгетеннин улегерлери-биле, ол ышкаш тыва-орус классиктиг уруглар чогаалдарынын чогаалдары-биле таныжар аргалыг болур. Чогаалдарнын дузазы-биле «Эки», «багай», «чоптуг чорук», «шынчы чорук», «Харыысалга», «алыс кузел», «човаачал», «дузааргак», «кээргээчел» деп этиктиг билиглерни угаап, сагыш-сеткил база мозу-будуш талазы-биле унелелдери хевирлеттинген турар ужурлуг;

Амыдыралынга торел, ог-буле, кожа-хелбээ база эп-найыралдыг харылзааларнын чугулазын билип эгелээр болгаш «найырал», «бот-боттарын билчири», «бот-боттарыга дузалажыры», «хундулел», «ынакшыл», «торелзирек» болурунун дугайында билиглерни угаап бодаар аргалыг болур. Ол ышкаш бодунун уе чергези база улуг кижилер-биле харылзаа тударынын негелделери болгаш аргалары-биле таныжып, бодунун болгаш чогаалдын маадырларынын ажил-херектерин деннеп коор билглери хевирлеттинер;

Чечен чогаалды уран чуулдун онзагаай хевири деп шингээдип, ону уран чуулдун оске хевирлери-биле деннеп ооренип алган турар;

-Ооредилге база эртем-нептергей литература-биле ажилдаар эге билиглерни алыр болгаш практиктигажылынга херек медээни тып болгаш ажыглап билир кылдыр оорени алган турар

Чугаа хевирлери болгаш номчукчу ажил-чорудулгазынга хамаарыштыр негелделер:

-номчулганын сорулгаларын билген турар номчукчунун сонuurгалын хандыраны-биле, номчуттунар дуржулганын чедип алыры-биле, бодалдар болгаш барымдаалар, бадыткалдар болгаш оске медээлер тывары-биле);

-созуглелдин янзы-буру хевирлеринин утказын медеделдиг хулээп алыры (дынналдыр база иштинде номчуп тура, дыннап тура), оларнын тускай хевирлерин тодарадыры (чечен, эртменептеренгей, ооредилге, тайылбырлаг), чогаалдын кол бодалы болгаш маадрларынын тодарадыры;

-моноглог чугаа тургузуп билир турар;

-чугаа этикедин сагыыр; диалог чорудуп билири; номчаан чуулун сайгарып билири;

-номчаан чуулун билип тура, темпилиг номчууру;

Чогаадыкчы ажил-чорудулга:

-чечен чогаалды рольдар аайы-биле номчуур;

-созуглелдин утказын чогаадыкчы езу-биле дамчыдып чугаалаар;

-чечен чогаалга, чурукчуларнын ажилдарынын репродукцияларынга, чогаалга чураан чуруктарга азы хууда дуржулганынга даянып, бодунун созуглелин тургузуп билири;

Чечен чогаал билиглери:

-калбак чогаалдын созуглелин шулук чогаалынын созуглелинден ылгап билири;

-аас чогаалынын жанларынын онзагайларын танып билир (тоолдар, тывызыклар, улугер домактар...);

-чечен чогаалдын авторлары болгаш маадырларнын туружун тодарадып билири.

3кү класска литературлуг номчулга кичээлинге ажыглаар календарь-тематиктиг план

№ п/п	Темалыг болук, кичээлдин темазы	Шагы	Уези	
			План	Факт
1	Экии, литературлуг номчулга. Мөөрей «Угаанныглар, сагынгырлар». Тыва черге йөрээл. Е. Танова	1	04.09	
Улустун аас-чогаалының биче хевирлери				
2	Тывызыктар. Үлегер домактар	1	11.09	
3	Оюн үдээн чугаалар. Узун-тыныш	1	18.09	
Ооренип оорен				
4	Аккырмаа биле ийи С. Сүрүң-оол Бодалга бодааным Н. Носов	1	25.09	
5	Ийи 2 Е. Танова Эдилелдин ээзинде. Ч. Ондар	1	02.10	
Чылдың үелери. Тодуг догаа күзүмейим				
6	Күскү аргага О. Сагаан-оол Кайгамчыктыг картошка Э.Кечил-оол	1	09.10	
7	Кыштын тыныжы Ч. Ондар	1	16.10	
8	Харылзаалыг чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг. Дужуткур кус.	1	23.10	
Эки кылган ажыл – элеп читпес алдар!				
9	Шартылаа биле кымыска Ю. Кюнзегеш Ажыл Ю. Кюнзегеш	1	13.11	
10	Арзылаң биле Пар О. Сувакпит Салаалар О. Сувакпит	1	20.11	
Хоктүг ужуралдар, солун болушкуннар				
11	Мыйыт К-Э. Кудажы Ууттунмас тоорук С. Сүрүң-оол	1	27.11	
Бойдустун чажыттары				
12	Алдын шынаа М. Пришвин Чогум чүл ол, уруглар? С. Комбу	1	04.12	
13	Хек С. Сүрүң-оол Кушкаштарның медээзи Г. Скребицкий	1	11.12	
Чылдың үелери. Аккыр харлыг кыжым				
14	Кыш Б. Хөвөңмей Кыштын шүлүкчүзү М. Кенин-Лопсан Кыш. А. Пушкин Ак кодан. Л. Толстой	1	18.12	
15	Харжыгаш. М. Кенин-Лопсан. КДН.Хуулгаазын кыш. К. Ушинский. Соок-Ирей. Л. Чадамба	1	25.12	
Бойдуска хумагалыг болуулу!				
16	Оскус аңгыр. М. Кенин-Лопсан Хурээлелди камгалаңар. Ч. Кара-Куске. Коллективтиг ажыл. Проект «Бойдусту камгаланар».	1	15.01	
17	Эмнеп алган. О. Сувакпит. КДН. Дээрге демисел.К.Кудажы. КДН. Дээрге демисел.К.Кудажы.	1	22.01	
Авторлуг тоолдар				
18	Сагынгыр куске. С. Пюрбю Угаанныг куске. С. Маршак Кажар дииң. С. Пюрбю	1	29.01	
19	Оптуг чыккылаа. С. Пюрбю Бодаган. Т. Кызыл-оол Багай чаңчыл. Т. Кызыл-оол	1	05.02	
Торээн чуртум камгалакчылары				
20	Шолалатканым. Э.Кечил-оол Ийи алышкы. А. Барто КДН. Эки турачы. О.Сувакпит Бистиң проективис «Бистиң ачаларывыс (акыларывыс– Ада-чуртувустун камгалакчылары»	1	12.02	
Улус аразындан ие караа чымчак				
21	Ием холу. Б. Хөвөңмей Ававыс чокта. С. Тока Ава созун дыңнавакка. Э. Кечил-оол Сюжеттиг чурук-биле чогаадыг «Ава».	1	19.02	
Чылдың үелери. Хөглүг чазым				
22	Онза уе. О. Сагаан-оол Часкы тарылга. Л. Чадамба	1	26.02	
Улустун аас чогаалы. Тоолдар				
23	Чыраа кулун. Хам Бору биле Шинчээчи Бору	1	05.03	

24	Хараган бажында дук. КДН.Мактанькчы кускелер (Тибет улустун тоолу).	1	12.03	
Бистиң бичии оннүктеривис				
25	Мени таныыр. <i>К Ондар Сайдаяк. С. Комбу,</i> Оол биле кушкаш. <i>О. Саган-оол</i>	1	19.03	
Тоогү болгаш тоолчургу чугаалар				
26	Элик оглу. <i>О. Сагаан-оол</i> Дуза дилээн адыг. Аскыр Дагаа чүге даё бажында алгырар апарганыл?	1	02.04	
27	Дээлдиген үнү	1	09.04	
Ойнаксанчыг оюннарым				
28	Чылгылаар мен. <i>Ч. Кара-Куске. Чунгу Ч. Кара-Куске</i> Таныжылга. <i>А. Шоюн</i>	1	16.04	
Киж болуру чажындан				
29	Шериг-оолдуң олчазы. <i>С. Суруң-оол</i> Алышкылар. <i>Ч. Кара-Куске</i> Чаан болгаш Моська. <i>И. Крылов</i>	1	23.04	
30	Ошку биле Бору. <i>Л. Толстой.</i> КДН. Хараар-Коля М.Эргеп.	1	30.04	
Оске чоннун аас чогаалы				
31	Бят чок крокодил (кхмер тоол) Ийи элчиген (кыргыз улустун тоолу)	1	07.05	
Чонум чаагай езу-чанчылдары				
32	Танды кежии. <i>К-Э. Кудажы.</i> Чугаа сайзырадылгазы. Эдертиг «Чайын».	1	13.05	
33	Мунгашталган балыктар. <i>М. Кенин-Лопсан</i> Артыш. <i>Е. Танова.</i> Бистиң проактивис «Мээң ынак чогаалчым»	1	14.05	
Чылдың үелери. Чараш чайым				
34	Каас үе. <i>Л. Чадамба, Чодураа. С. Суруң-оол</i> Чайлагга. <i>С. Сарыг-оол,</i> <i>Солун чайым. Э. Кечил-оол</i>	1	21.05	

Ажыглаан литература:

1. Тыва Республиканын ниити ооредилгезинин куруне стандартынын национал-девискээр кезээ. Национально-региональный компонент государственного стандарта общего образования Республики Тыва.-Кызыл: Тув. кн. Изд-во, 2006.
2. Федеральный государственный образовательный стандарт начального общего образования/ М-во образования и науки Рос. Федерацтт.-М:Просвещение, 2010.
3. 1-4 класстарга тыва дыл болгаш номчулга программазы /А.К.Ойдан-оол, Э.Д.Ондар тургускан.-Кызыл:ТывНУЧ, 2000.
4. «Литературлуг номчулга» 2-4 класстарга чижек ооредилге программазы /Л.С.Кара-оол тургускан. -Кызыл: НШХИ, 2011.-28 ар.
5. Өөрөдилге ному «Литературлуг номчулга» 3 класс / Л.С. Кара-оол. – Кызыл: ИРНШ, 2020. – 160 с.